

Dagens Nyheter 2 december 2025:

[KULTUR I KOMMENTAR](#)

Björn Wiman: Joakim Lundell och Jan Myrdal har mer gemensamt än man kan tro

Den nya SVT-dokumentären om Joakim Lundells uppväxt påminner om debatten kring Jan Myrdals bok "Barndom". Mötet mellan dikt och granskande journalistik är djupt tidstypiskt, skriver Björn Wiman.

Detta är en kommenterande text. Skribenten svarar för analys och ställningstaganden i texten.

En stilla sommarmorgon 1982 sitter ett äldre par i sitt kök och lyssnar på radio. Plötsligt hör de en bekant röst i apparaten – deras son! Han börjar läsa högt ur sin senaste bok, där han med förgörande precision tecknar ett brutalt porträtt över paret som iskalla och grymma föräldrar. Han säger att de förstört hans liv och att han aldrig kommer att förlåta dem.

När den gamla kvinnan, modern, reser sig från bordet tappar hon balansen och svimmar.

Historien om när Alva Myrdal för första gången fick kännedom om sonen Jans numera klassiska roman "Barndom" finns i Bosse Lindquists bok "De hemliga breven", där mycket av det som Myrdal skriver om sin uppväxt läggs fram som rena falsarier.

Man kan naturligtvis tycka att parallellen är haltande mellan Jan Myrdals litterära mästerverk och den nu uppmärksammade youtubaren och medieprofilen Joakim Lundells berättelser om sin barndom, så som de framlagts i böcker, poddar och tv-program. Men båda har som sin tids mediala värstingar varit väl medvetna om den skandalösa potential som privatlivet och i synnerhet bilden av modern har i offentligheten.

Man kan tänka sig en omfattande retrospektiv grävinsats på svenska redaktioner. "Medea – de verkliga motiven bakom barnamorden!"

Och precis som Alva Myrdal fick upprättelse i "De hemliga breven" träder nu Joakim Lundells mamma fram i Bo-Göran Bodins SVT-dokumentär "Hatet" och hävdar att det saknas bevis för de övergrepp och den vanvård som Lundell påstår att hon utsatt honom för. "Över en natt blev jag Sveriges mest hatade kvinna", säger hon i dokumentären.

Journalistiska granskningar av litterära skeenden är heller inga isolerade fenomen. För några år sedan uppstod rabalder kring journalisten Lapo Lappins "avslöjande" av bakgrunden till Alex Schulmans roman "Bränn alla mina brev". I Karl Ove Knausgårds romanserie "Morgonstjärnan" finns ett nidporträtt av en ölstinn journalist som påstås ha en verklig förlaga i den lokalreporter från Bergens Tidende som nagelfor skildringen av författarens familj i samband med utgivningen av "Min kamp".

Man kan framöver tänka sig en omfattande retrospektiv grävinsats på svenska redaktioner. "Medea – de verkliga motiven bakom barnamorden!" "Styvmamman i Snövit – inte så ond som sitt rykte!" "Hamlets mamma – därför gifte jag mig med den som mördade mitt barns far!"

Det är bara följdriktigt att allt fler förmenta fakta också baserar sig på ren fiktion

Anledningen till detta nyfunna publicistiska intresse för diktens värld? Naturligtvis att det alltid har varit litteraturens provocerande privilegium att kunna göra sanning av ren lögn. Till SVT säger Joakim Lundell att hans "upplevelse" inte finns dokumenterad i Socialtjänstens dokument. Jan Myrdals skildringar av "mammans kalla fingrar" är omöjliga att vederlägga genom mätningar av Alva Myrdals kroppstemperatur.

När allt kommer omkring är det knappast förvånande. I en tid när allt mer fiktion baserar sig på fakta är det bara följdriktigt att allt fler förmenta fakta också baserar sig på ren fiktion.

Text: Björn Wiman